

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki Temel Becerileri Kazanmalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Talip Öztürk¹

Öz

Araştırma, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında hedeflenen temel becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumunu, devlet okullarında görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş karma araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini Ordu İli Ünye ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'nun resmi okullarında görev yapan 287 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Betimsel analiz sonucu elde edilen bulgulara göre katılımcıların, öğrencilerin iletişim ve temalarla ilgili temel kavramları anlama becerilerini "iyi", diğer becerileri ise "orta" seviyede kazandıklarını düşündükleri görülmektedir. Yapılan t testi, Kruskal-Wallis ve One-Way Anova testlerinin sonuçlarına göre ise katılımcıların hayat bilgisi öğretim programındaki temel becerilerin kazanılmasına ilişkin görüşleri katılımcıların cinsiyetlerine, öğrenim durumuna, mesleki kıdemlerine ve girdikleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki temel becerilerin öğrencilere kazandırılması için farklı düzenlemeler ve uygulamaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Hayat bilgisi öğretim programı
Temel beceriler
Öğretmen görüşleri

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 19.01.2015
Kabul Tarihi: 15.09.2015
Elektronik Yayın Tarihi: 03.11.2015

DOI: 10.15390/EB.2015.4363

Giriş

İlkokulun ilk üç yılında önemli bir yeri bulunan Hayat Bilgisi dersi, yapısı ve özellikleri itibarıyla ilköğretimde diğer derslerin arasında önemli bir yere sahiptir. Her öğretim programı gibi Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının amaçlarının gerçekleştirilebilmesi, programın bütün elemanlarının görev ve işlevlerini yerine getirmesi ile mümkündür (Özkan, 2009, 1-2).

4+4+4 eğitim sisteminin uygulandığı ülkemizde, birinci sınıftan itibaren öğrenci toplumsal yaşamın kural ve gerçekleriyle ilk olarak Hayat Bilgisi dersinde tanışır. Hayat Bilgisi dersi ilkokulların ilk üç sınıfında mihver ders olarak okutulmaktadır (Ocak ve Beydoğan, 2005, 110). Bu derste öğrencinin içinde bulunduğu doğal ve toplumsal çevre ince edilerek; kendini tanıma, çevreyi ve çevrede meydana gelen olayları anlama, daha iyi yaşama yollarını bulma, çevredeki eşyaların yerlerini ve bunların nasıl kullanılacağını bilme, bireyin yaşadığı çevreyi daha iyi tanıması ve bu çevre

¹ Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği ABD, Türkiye, talipozturk@odu.edu.tr

ile uyumlu biçimde yaşayabilmesi için gerekli bilgi ve alışkanlıkların kazandırılmasına çalışıldığı belirtilmektedir (MEB, 2009).

Bu amaçların gerçekleştirilmesi için gerekli olan temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkların kazandırılmasında ilkokullardaki Hayat Bilgisi dersinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bireyin diğer insanlar ile iyi ilişkiler kurması, toplumsal kurallara uyması, sorumluluk alabilmesi, diğer insanlara yardım etmesi gibi durumlarda temel becerilerin kişi tarafından kullanılabilmesinin önemli bir yeri bulunmaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006, 156).

Hayat Bilgisi dersi, çocukların kendilerini tanımalarını sağladığı gibi aynı zamanda onların toplumu ve dünyayı tanımalarını sağlar (Uygun, Genç, Ülger ve Damğa, 2006). Hayat Bilgisi, çocuğun okula başladığı ilk yıllarda, onun bütün olarak gelişmesini sağlayan, bilgiden çok beceri, davranış, iyi tutum ve değerler kazanmasına önem veren bir derstir (Kara, 2008, 2).

Hayat Bilgisi Öğretim Programında insan, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle "birey", "toplum" ve "doğa" olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiştir.

Bu üç öğrenme alanını toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, aynı anda kuşatabilen 3 tema tespit edilmiştir. Öğretim programında yer alan temalar, "Okul Heyecanım", "Benim Eşsiz Yuvam" ve "Dün Bugün ve Yarın" olarak belirlenmiştir (MEB, 2009, 11). Bu noktadan da hareketle programda temalarla uyumlu bir şekilde "kazanımlar" oluşturulmuştur. Kazanımlar belirlenirken konu bütünlüğünün yanı sıra, beceriler de esas alınmıştır.

Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan yetenekler olarak tanımlanmaktadır (Narin, 2007, 28). Yapılandırmacı öğretim programlarının en önemli öğelerinden biri de öğretim programında kazandırılması hedeflenen becerilerdir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öncelikli amacı, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmaktır.

Hayat bilgisi öğretim programında öğrencilere kazandırılması öngörülen temel beceriler arasında; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, kaynakları etkili kullanma, güvenlik ve korunmayı sağlama, özyönetim, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması, bilimin temel kavramlarını tanıma, temalarla ilgili temel kavramları tanıma gibi beceriler bulunmaktadır (MEB, 2009, 14). Bu becerileri temalar aracılığıyla ve ara disiplinlerle bağlantılı bir şekilde kazanıma dönüştüren Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin kişisel niteliklerini ve bazı değer algılarını geliştirmeleri beklenmektedir (Uygun ve diğerleri, 2006, 5). Bu program, çocukların temel yaşam becerilerine ve istenen kişisel niteliklere sahip bireyler olarak yetişmelerini ve yaşamda kullanabilecekleri bilgilere ulaşmalarını hedeflemiştir (MEB, 2009, 8). Temel becerileri kazanıp yaşamında uygulayabilen bireylerin toplumda etkin birer vatandaş olmaları söz konusudur.

Bu kadar önemli olan programın öğrencilere kazandırmayı hedeflediği temel becerileri kazandırma düzeyi nedir? Eğitim öğretim sürecinde program temel becerileri kazandırmakta yeterli midir? Bu gibi sorular Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının uygulamadaki etkililiğinin ortaya konması bakımından önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalarda hayat bilgisi dersi öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel becerilerin önemi üzerinde durulmasına rağmen programın bu becerileri kazandırmakta yeterliliği ile doğrudan ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacını Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrencilere kazandırmayı hedeflediği temel becerileri kazandırma durumunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirerek, öğretim programının uygulamadaki durumunun ortaya konulması amacını taşımaktadır.

Araştırmada elde edilecek bulguların eğitim politikalarının karar vericilerine ve uygulayıcılara kararlarında yol göstereceği beklenmektedir. Aynı zamanda bu araştırma kendinden sonra yapılacak çalışmalara da yol gösterici olabilecek, yeni araştırma konularının tasarlanmasına ve

yapılmasına da kaynaklık edebilecektir. Bu araştırma, ilköğretimin birinci basamağında Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumunun belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan temel becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumuna ilişkin görüşleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan temel becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumu hakkında öğretmen görüşlerinin her bir beceriye göre dağılımı nasıldır?
2. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan temel becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumu hakkında öğretmen görüşleri;
 - a. Cinsiyet,
 - b. Öğrenim durumu,
 - c. Mesleki kıdem,
 - d. Okutulan sınıf düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Katılımcıların Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının temel becerilerinin kazanılmasında etkili olan faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel bir çalışma olup, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan becerilerin öğrenciler tarafından kazanılma durumunu ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu amaçla nitel ve nicel veri toplama yöntemleri kullanılarak karma araştırma modeli uygulanmıştır. Karma yöntem araştırmaları, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin aynı çalışmada birleştirilmesi düşüncesinden yola çıkmaktadır (Creswell, 2003). Creswell (2008) tarafından yapılan sınıflandırmaya göre, bu araştırma nicel veriler toplanıp daha sonra nicel verileri açıklamak amacıyla nitel veriler toplandığı “açıklayıcı karma yöntem” türünde gerçekleştirilmiştir.

Evren / Örneklem

Araştırma katılımcılarına ilişkin bilgiler nicel boyut ve nitel boyut başlıkları altında incelenmiştir.

Nicel Boyut

Bu araştırmanın evren ve örneklemini 2013-2014 eğitim-öğretim yılı Ordu ili Ünye ilçesinde bulunan 23 ilkokulun internet erişim adreslerinden ve telefon ile okul idarelerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, bu okullarda görev yapan 287 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan katılımcıların okullara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Evreni

Sıra	Okulun Adı	Sınıf Öğretmeni Sayısı
1	Kaledere İlkokulu	32
2	Şehit Cemal Mutlu İlkokulu	28
3	Atatürk İlkokulu	22
4	Fevzi Çakmak İlkokulu	22
5	Yunus Emre İlkokulu	22
6	Fehmi Cerrahoğlu İlkokulu	21
7	Anafarta İlkokulu	17
8	Cumhuriyet İlkokulu	14
9	İnönü İlkokulu	12
10	Toki Ömer Çam İlkokulu	12
11	Fatih-Meydan İlkokulu	10
12	Yaşar Gazioğlu İlkokulu	10
13	İnkur İlkokulu	8
14	Prof. Dr. Necmettin Polvan İlkokulu	8
15	Şehit İsmail Ustaoglu İlkokulu	8
16	Tekkiraz İlkokulu	7
17	Erenyurt İlkokulu	5
18	Fatih İlkokulu	5
19	Nuriye İlkokulu	5
20	Şehit Hüseyin Başaran İlkokulu	5
21	Yenikent İlkokulu	5
22	Yeşilkent Şehit Mustafa Güler İlkokulu	5
23	Pelitliyatak İlkokulu	4
Toplam		287

Araştırma evreninde bulunan 287 sınıf öğretmenin 269'undan dönüt alınmış, eksik ve hatalı doldurulan 12 form işleme alınmamıştır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcı sayısının yüksek olmasına ve çalışma alt grupların oranlarının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Böylece yapılacak karşılaştırmaların güvenilirliğinin yüksek olması amaçlanmıştır. Tablo 2'de araştırmanın nicel kısmına katılan 257 kişi hakkında kişisel bilgiler verilmiştir.

Tablo 2. Örneklemde Yer Alan Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	103	40,1
	Erkek	154	59,9
Öğrenim Durumu	Önlisans	14	5,4
	Lisans	241	93,8
	Lisansüstü	2	0,8
	1-4 Yıl	4	1,6
Mesleki Kıdem	5-9 Yıl	10	3,9
	10-14 Yıl	60	23,3
	15 Yıl ve Üstü	183	71,2
Okutulan Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	59	23,0
	2. Sınıf	85	33,1
	3. Sınıf	55	21,4
	4. Sınıf	58	22,6
Toplam	257	100,0	

Tablo 2’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılanların %40,1’ini kadın, %59,9’unu ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Bu verilere göre, araştırmaya katılan erkek öğretmenlerin sayısı kadın öğretmenlerden fazladır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %93,8’i lisans mezunudur. Önlisans mezunu öğretmenlerin oranı ise %5,4’dür. Öğretmenlerden lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin oranı ise %0,8 ile çok azdır. Böyle bir tablo katılımcıların öğrenim durumu özelliklerine göre normal dağılmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %1,6’sının 1-4 yıl arasında, %3,9’unun 5-9 yıl arasında, %23,3’ü 10-14 yıl arasında, %71,2’sinin ise 15 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir oranının 15 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip olması, örneklemin dâhil edildiği okulların daha çok kıdemli sınıf öğretmenleri tarafından tercih edildiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %23’ünün 1. sınıf, %33,1’inin 2. sınıf, %21,4’ünün 3. sınıf ve %22,6’sının ise 4. sınıf kademelerinde eğitim verdiği görülmektedir. Buna göre, katılımcılar açısından bütün sınıf eğitim verme düzeylerinde birbirine yakın bir dağılım olduğu görülmektedir.

Nitel Boyut

Bu çalışma grubu içerisinde rastgele yöntemle (random) ve gönüllülük esas alınarak seçilen 48 öğretmene görüşme formu uygulanması suretiyle nitel veriler toplanmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 3’te araştırmanın nitel kısmına katılan 48 kişi hakkında kişisel bilgiler verilmiştir.

Tablo 3. Görüşme Formunun Uygulandığı Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	18	37,5
	Erkek	30	62,5
Öğrenim Durumu	Önlisans	-	-
	Lisans	47	97,5
	Lisansüstü	1	2,5
	1-4 Yıl	2	4,1
	5-9 Yıl	4	8,3
Mesleki Kıdem	10-14 Yıl	10	20,8
	15 Yıl ve Üstü	32	66,6
	1. Sınıf	11	22,9
Okutulan Sınıf Düzeyi	2. Sınıf	14	29,1
	3. Sınıf	10	20,8
	4. Sınıf	13	27
	Toplam	48	100,0

Tablo 3’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılanların %37,5’ini kadın, %62,5’i erkek; %97,5’i lisans, %2,5’i önlisans mezunu; %1,6’sının 1-4 yıl arasında, %3,9’unun 5-9 yıl arasında, %23,3’ünün 10-14 yıl arasında ve %71,2’sinin 15 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip oldukları; %23’ünün 1. sınıf, %33,1’inin 2. sınıf, %21,4’ünün 3. sınıf ve %22,6’sı ise 4. sınıf öğrencilerine eğitim verdiği görülmektedir. Bu veriler araştırmanın nitel bölümünde yer alan katılımcıların dağılımının, nicel bölümle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada birinci veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Becerilerinin Öğrencilere Kazandırılma Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerini Belirleme Anketi (Ek-1)” kullanılmıştır. Anket temel olarak iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; örneklem grubundaki öğretmenlerin cinsiyet, okutulan sınıf düzeyi, kıdem, mezun olunan okul durumları hakkında bilgi toplamaya yönelik maddeler yer almaktadır.

İkinci bölümde ise; Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında (1., 2. ve 3. sınıf) öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilere yönelik (MEB, 2009, 17-26) maddelere yer verilmiştir. Bu nedenle anket maddeleri öğretim programında yer aldığı şekliyle kullanılmıştır.

Ölçme aracı sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek için “çok zayıf, zayıf, orta, iyi, çok iyi” şeklinde beşli likert tipinde hazırlanmıştır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin sebeplerini ortaya koymak amacıyla “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki Temel Becerilerin Kazanılmasını Kolaylaştıran Faktörler Görüşme Formu (Ek-2)” ikinci ölçme aracı olarak çalışma grubundan belirlenen 48 kişiye uygulanmıştır. Katılımcılardan ölçme aracında belirtilen maddeleri en etkiliden en az etkiliye doğru numaralandırarak sıraya koymaları ve her bir etken için belirtilen kısma açıklama yazmaları istenmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Ölçme aracının kapsam geçerliğinin sağlanması amacıyla veri toplama aracının hazırlanma aşamasında ilgili literatür taranmış, yapılan benzer araştırmalar incelenmiş ve Hayat Bilgisi Dersi Programında yer alan temel beceriler doğrultusunda maddeler hazırlanarak anket formu hazırlanmıştır. Bu anket formunun geliştirilmesinde literatür incelemelerinden elde edilen veriler, alandaki çalışmaya katılacak 20 uygulayıcı öğretmen ile yapılan ön görüşmelerden ve Ordu Üniversitesinin sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dallarında görev yapan toplam 3 alan uzmanının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Ölçme aracının görünüş geçerliğinin sağlanması için ise anketin son halinin uzmanlara incelenmesi yolu seçilmiştir.

Ölçme aracının yapı geçerliği ve güvenilirliğinin belirlenmesinde Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve “alfa tutarlık katsayısı” tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), ölçme modellerinin geliştirilmesinde sık kullanılan ve önemli kolaylıklar sağlayan bir analiz yöntemidir (Aytaç ve Öngen, 2012, 16). Ölçeğin Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayısı 0.82 ve açıklanan varyans ise %52 olarak bulunmuştur. Ölçme aracı ile ilgili yapılan faktör analizinde ölçme aracının tek faktörlü bir yapı gösterdiği görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre faktör yük değerlerinin 0.84 ile 0.31 arasında değiştiği gözlenmiştir. 0.30’un altında faktör yükü bulunmaması ve anket maddelerinin öğretim programının belirli becerilerinden oluşmasından dolayı herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek duyulmamıştır.

Araştırmanın nitel boyutunu oluşturan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Formun yarı yapılandırılmış olarak tercih edilmesinde araştırma probleminin özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu formun hazırlanması aşamasında öncelikle ilgili literatür taranarak görüşme sorularının ilk taslağı oluşturulmuştur. Bu sorulara yönelik olarak üç öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış ve gelen dönütler doğrultusunda sorularda yeniden düzenleme, çıkarma, değiştirme gibi işlemler uygulanarak sorular bir forma dönüştürülmüştür. Form alanda görev yapan 5 öğretmene ön uygulama yapılarak denenmiş ve öneriler doğrultusunda forma nihai hali verilmiştir. Elde edilen veriler üzerinde nitel araştırma konusunda deneyimli bir başka öğretim üyesinden yardım alınmış, ayrı ayrı kodlamalar yapılmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlık oranı hesaplanmıştır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama aracı gerekli mercilerden izinler alındıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ordu ili Ünye ilçesinde örnekleme yer alan okullarda görevli 257 sınıf öğretmeni ile birebir görüşülerek Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin kazanılma durumu konusunda öğretmen görüşlerini değerlendirmek amacıyla 2013-2014 eğitim öğretim yılı 2. dönem Nisan ayında sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. İkinci veri toplama aracı olan görüşme formu ise, öğretmenlere yüz yüze görüşme ile formun doldurulması suretiyle uygulanmıştır. Araştırmacının nitel verilerin toplanmasında basılı soru formlarını kullanmış olması hem katılımcıların soruları rahat cevaplamalarını hem de katılımcıların araştırmacının söz, jest ve mimiklerinden etkilenmesini en aza indirmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada birinci alt problem doğrultusunda beceriler bazında öğretmen görüşlerinin frekans (*f*) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. İkinci alt probleme yönelik veri analizinde örneklemin normal dağılım gösterdiği durumlarda t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) uygulanmıştır. Yapılan analizde "cinsiyet ve "öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyi" değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği görülmüş ve bu değişkenlerin test edilmesinde parametrik testler kullanılmıştır. Örneklemin normal dağılım göstermediği durumlarda ise, ikiden fazla değişkenlerin test edilmesinde kullanılan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. "Mesleki Kıdem" ve "Öğrenim Durumu" değişkenlerinin normal dağılım göstermediği görülmüş ve bu değişkenlerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. SPSS programı ile yapılan testlerin anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Üçüncü alt probleme yönelik verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların veri toplama aracında önceden hazırlanarak belirtilen faktörleri 1'den 8'e kadar sıraya koyarak numaralandırmaları ve etkenler karşısına da neden öyle düşündüklerine ilişkin açıklama yazmaları istenmiştir. Sıra numarası ile belirtilen verilerin aritmetik ortalaması alınmış ve düşük aritmetik ortalama alan maddelerden (etki oranı yüksek olanlar) yükseğe doğru sıralama yapılarak bulgular ve yorumda sunulmuştur.

Veri toplama araçlarında kullanılan beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak, elde edilen ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanmasında 5.00-4.21 "çok iyi"; 4.20-3.41 "iyi"; 3.40-2.61 "orta"; 2.60-1.81 "zayıf"; 1.80-1.00 "çok zayıf" puan aralıkları temel alınmıştır.

Görüşme formunda elde edilen verilere ise içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizi sosyal gerçeğin belirgin içeriklerinin özelliklerinden, içeriğin belirgin olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntem olarak ifade edilmektedir (Gökçe, 2006, 18). İçerik analizinin uygulanmasında Bilgin (2006) tarafından belirtilen içerik analizi aşamaları sırasıyla şu şekilde uygulanmıştır; araştırma sorularının belirlenmesi, kavramsallaştırma ve kod kategorilerinin geliştirilmesi, kodlama, betimleme, değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama. Katılımcıların görüşleri her birine bir rumuz verilerek analiz edilmiştir (Ö1; Ö2 ... gibi).

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın katılımcılarından veri toplama aracı ile toplanan veriler ile bu verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci veri toplama aracı ile elde edilen katılımcı görüşleri betimsel istatistik çerçevesinde Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Temel Becerilerin Kazanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Betimsel Veriler

Temel Beceriler	\bar{X}	Ss	Seviye
Eleştirel düşünme	3,10	,59	Orta
Yaratıcı düşünme	3,06	,63	Orta
Araştırma	3,21	,81	Orta
İletişim	3,63	,71	İyi
Problem çözme	3,15	,75	Orta
Bilgi teknolojilerini kullanma	3,34	,79	Orta
Girişimcilik	3,19	,69	Orta
Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma	3,34	,77	Orta
Karar verme	3,35	,66	Orta
Kaynakları etkili kullanma	3,35	,75	Orta
Güvenlik ve korunmayı sağlama	3,45	,68	İyi
Öz yönetim	3,26	,60	Orta
Bilimin temel kavramlarını tanıma	3,08	,60	Orta
Temalarla ilgili temel kavramları tanıma	3,46	,68	İyi

Tablo 4’te görüldüğü üzere, katılımcıların öğrencilerin hayat bilgisi programı becerilerinin kazanılmasına ilişkin görüşleri birbirine yakın bir dağılım göstermektedir. Katılımcılar aritmetik ortalamalar bazında en fazla “iletişim” becerisinin kazanılmasına yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Yine tablo 4’deki verilerden öğrencilerin en az kazanmış oldukları becerinin “yaratıcı düşünme” olduğu görülmektedir.

Veriler değerlendirme tablosuna göre kategorilendirildiğinde ise, “İletişim”, “Güvenlik ve korunmayı sağlama” ve “Temalarla ilgili temel kavramları tanıma” becerilerinin “iyi” seviyede, diğer becerilerin ise “orta” seviyede kazandırıldığı şeklinde bir tablo ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların her bir becerinin kazanılma durumuna yönelik görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Hayat Bilgisi Öğretim Programının Becerilerin Öğrenciler Tarafından Kazanılma Durumu ile İlgili Öğretmen Görüşleri

	Çok Zayıf		Zayıf		Orta		İyi		Çok İyi	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eleştirel Düşünme	-	-	29	11,3	178	69,3	45	17,5	5	1,9
Yaratıcı Düşünme Becerisi	-	-	40	15,6	165	64,2	48	18,7	4	1,6
Araştırma Becerisi	4	1,6	40	15,6	121	47,1	80	31,1	12	4,7
İletişim Becerisi	-	-	20	7,8	70	27,2	151	58,8	16	6,2
Problem Çözme Becerisi	4	1,6	35	13,6	142	55,3	68	26,5	8	3,1
Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	-	-	32	12,5	124	48,2	82	31,9	19	7,4
Girişimcilik Becerisi	-	-	36	14,0	139	54,1	77	30,0	5	1,9
Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi	3	1,2	26	10,1	120	46,7	95	37,0	13	5,1
Karar Verme Becerisi	-	-	24	9,3	121	47,1	109	42,4	3	1,2
Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi	-	-	30	11,7	121	47,1	92	35,8	14	5,4
Güvenlik ve Korunmayı Sağlama Becerisi	2	0,8	10	3,9	127	49,4	105	40,9	13	5,1
Öz Yönetim Becerisi	-	-	20	7,8	149	58,0	87	33,9	1	0,4
Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma Becerisi	2	0,8	29	11,3	171	66,5	54	21,0	1	0,4
Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma Becerisi	4	1,6	9	3,5	115	44,7	122	47,5	7	2,7

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğretim programındaki "Eleştirel Düşünme Becerisi"nin öğrenciler tarafından kazanılması ilgili görüşleri alınan öğretmenlerin %11,3'ü zayıf, %69,3'ü orta, %17,5'i iyi ve %1,9'u da çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"Yaratıcı Düşünme Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %15,6'sı zayıf, %64,2'si orta, %18,7'si iyi ve %1,6'sı ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"Araştırma Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %1,6'sı Çok zayıf, %15,6'sı zayıf, %47,1'i orta, %31,1'i iyi ve %4,7'si ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"İletişim Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %7,8'i zayıf, %27,2'si orta, %58,8'i iyi ve %6,2'si ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"Problem Çözme Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %1,6'sı Çok zayıf, %13,6'sı zayıf, %53,3'ü orta, %26,5'i iyi ve %3,1'i ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %12,5'i zayıf, %48,2'si orta, %31,9'u iyi ve %7,4'ü ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu becerinin diğer becerilere kıyasla %7,4 oranında çok iyi seviyede kazanıldığı belirtilmesi dikkat çekmektedir.

"Girişimcilik Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %14'ü zayıf, %54,1'i orta, %30'u iyi ve %1,9'u ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

"Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi" ile ilgili olarak öğretmenlerin %1,2'si çok zayıf, %10,1'i zayıf, %46,7'si orta, %37'si iyi ve %5,1'i ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Karar Verme Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %9,3’ü zayıf, %47,1’i orta, %42,4’ü iyi ve %1,2’si ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %11,7’si zayıf, %47,1’i orta, %35,8’i iyi ve %5,4’ü ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Güvenlik ve Korunmayı Sağlama Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %0,8’i çok zayıf, %3,9’u zayıf, %49,4’ü orta, %40,9’u iyi ve %5,1’i ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Öz Yönetim Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %7,8’i zayıf, %58’i orta, %33,9’u iyi ve %0,4’ü ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %0,8’i Çok zayıf, %11,3’ü zayıf, %66,5’i orta, %21’i iyi ve %0,4’ü ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma Becerisi” ile ilgili olarak öğretmenlerin %1,6’sı Çok zayıf, %3,5’i zayıf, %44,7’si orta, %47,5’i iyi ve %2,7’si ise çok iyi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu kısımda katılımcı görüşlerinin cinsiyet, öğrenim durumu ve mesleki kıdem ve okutulan sınıf düzeyi değişkenleri açısından analizi verilmiştir.

Katılımcı Görüşlerinin Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevapların cinsiyete göre farklılaşma durumunu ifade eden t testi sonuçları tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Anket Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Kadın	103	3,22	0.47			
Erkek	154	3,33	0.43	225	-1,849	,066

p ≤ .05

Tablo 6’da, kadın ve erkek öğretmenlerin, hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilere ilişkin görüşlerinin ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilere ilişkin görüşleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p=0,066). Fakat gruplar bazında aritmetik ortalamalar incelendiğinde, erkek öğretmenlerin (\bar{X} =3,33) kadın öğretmenlere göre (\bar{X} =3,22) ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretim programında kazandırılması amaçlanan temel becerileri programın kazandırma durumuna ilişkin görüşlerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Katılımcı Görüşlerinin Öğretmenlerin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevapların öğrenim durumuna göre farklılaşma durumunu ifade eden Kruskal-Wallis testi sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Sd	X^2	p
Ön Lisans	14	137,61			
Lisans	241	128,52	2	,202	,904
Lisans Üstü	2	126,25			

p ≤ .05

Tablo 7 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilere ilişkin görüşleri arasında mezun olunan okul açısından 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p=0,904). Bu durum mezun olunan okul farklılık gösterse de sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programının kazandırmayı hedeflediği temel becerilere ilişkin görüşlerinin birbirine yakınlık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Aritmetik ortalamalar karşılaştırıldığında ise öğrenim durumu arttıkça değerlerin düştüğü göze çarpmaktadır.

Katılımcı Görüşlerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevapların mesleki kıdeme göre farklılaşma durumunu ifade eden Kruskal-Wallis testi sonuçları tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Mesleki kıdemlerine göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	Sd	X^2	p
1-4 Yıl	4	114,00			
5-9 Yıl	10	132,85	3	3,138	,371
10-14 Yıl	60	143,34			
15 Yıl ve Üstü	183	124,42			

p ≤ .05

Tablo 8 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilere ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdemleri açısından 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p=0,371). Bu durum mesleki kıdemleri farklılık gösterse de sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programının kazandırmayı hedeflediği temel becerilere ilişkin görüşlerinin birbirine yakınlık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise, en yüksek ortalamanın 10-14 yıl mesleki kıdeme, en düşük ortalamanın ise 1-4 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu dikkati çekmektedir.

Katılımcı Görüşlerinin Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevapların okutulan sınıf düzeyine göre dağılımı tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Okutulan Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Puanları

Okutulan Sınıf	N	\bar{X}	Ss
1. Sınıf	59	3,24	,46
2. Sınıf	85	3,27	,47
3. Sınıf	55	3,25	,44
4. Sınıf	58	3,38	,42
Toplam	257	3,28	,45

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların okutulan sınıf düzeyine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamalarının birbirine yakın görünmektedir.

Aritmetik ortalamaların okutulan sınıf düzeyine göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplar Arası	,770	3	,257			
Gruplar İçi	52,600	253	,208	1,235	,298	Yok
Toplam	53,370	256				

$p \leq 0.05$

Tablo 10 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilere ilişkin görüşleri arasında okuttukları sınıf düzeyi açısından 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0,298$). Bu durum okuttukları sınıf düzeyi farklılık gösterse de sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programının kazandırmayı hedeflediği temel becerilere ilişkin görüşlerinin birbirine yakınlık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda katılımcılardan hayat bilgisi öğretim programındaki temel becerilerin kazanılmasında etkili olan faktörleri 1'den 8'e doğru önem sırasına koymaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 48'inin doldurdıkları görüşme formundan elde edilen verilerin analiz sonuçları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki Temel Becerilerin Kazanılmasında Etkili Olan Faktörler

Etki Derecesi	Faktörler	N	\bar{X}
1	Öğrenci Özellikleri	48	2,31
	Merak		
	Hazırbulunuşluk		
	İlgi		
	Olumlu tutum		
2	Kişilik özellikleri	48	2,68
	Öğrenme isteği		
	Öğretmen		
	Öğrenciyi tanıma		
	Öğretim yöntem / teknikleri		
3	Kişilik özellikleri	48	3,04
	Konuya hâkimiyet		
	Rol model olma		
	İlgi ve dikkat çekme		
4	Aile	48	3,04
	İlgi ve destek		
	Aile yapısı ve özellikleri		
5	İmkânlar	48	4,52
	Öğretim Programı		
6	Örnek ve açıklamaların yetersizliği	48	4,62
	Öğrenci özelliklerine uygunluk		
7	Akranlar	48	5,00
	Akranların özellikleri		
7	Fiziksel Koşullar (Okul ve Çevre)	48	5,81
	Çevre özellikleri		
7	Toplumsal Nedenler	48	5,81
	Gelenek/görenekler		
	Sosyo-ekonomik özellikler		
	Olumlu/olumsuz rol modeller		

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerilerin kazanılmasında etkili olduğunu düşündükleri faktörler katılımcıların etki sırasına konulduğunda “Öğrenci Özellikleri”, “Öğretmen”, “Aile”, “Öğretim Programı”, “Akranlar”, “Fiziksel Koşullar”, “Toplumsal Nedenler” ve “Diğer” nedenler şeklinde bir sıralama ortaya çıktığı görülmektedir. Tabloda her bir maddenin karşısında yer alan değer, öğretmenlerden o maddeyi etki sıralamasında verdikleri puanların aritmetik ortalaması olduğundan, değerlerin düşük olması önem sıralamasında üst sırada yer aldığına işaret etmektedir.

Bir sonraki aşamada ise, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine hayat bilgisi derslerinde öğrencilere becerilerin kazandırılmasında etkili olan faktörleri kendi ifadeleriyle açıklamaları istenmiştir.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden “**Öğrenci Özellikleri**” yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Öğrencideki merak ve ilgi, öğrenme isteği, kişilik özellikleri temel becerilerin kazanılması için önemlidir.” (Ö5)

“Hedeflenen temel becerilerin öğrenciye verilmesinde en önemli etken öğrencinin kendisidir. Öğrencinin “hazırbulunuşluk” durumu önemlidir. Öğrenci öğrenmeye açık olmalıdır.” (Ö 10)

“Kazanımların öğrenilmesinin temelinde öğrenci olduğu için dönütü de öğrenciden alacağımızdan hedef kitle kazanımın kendi ihtiyaçlarına uygun olduğunu hissederse böylece öğrenilmesi kolaylaşır.” (Ö 16)

“Öğrenci öğrenmeye açıksa, okula dair olumlu duygular geliştirmişse, bilinçliyse öğrenmekte zorlanmayacaktır.” (Ö 30)

“Öğrencinin hazırbulunuşluğu, ön öğrenmeleri, öğrenmeye istekli oluşu gibi etkenler becerilerin kazanılmasında ilk sırayı alır.” (Ö 31)

Öğrencinin kendi özellikleri, öğretmenler tarafından becerilerin kazanılmasında en yüksek etki derecesine sahip etken olarak görülmüştür. Katılımcılar ifadelerinde “hazırbulunuşluk”, “olumlu tutum”, “kişilik özellikleri”, “öğrenci ihtiyaçları” ifadelerini ön plana çıkarmışlardır.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden “**Öğretmen**” yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Öğretmenin dersi anlatış şekli, kullandığı öğretim teknikleri becerilerin kazanılmasını kolaylaştırır.” (Ö 1)

“Öğretmenin öğrencisini tanınması, öğretim programı içindeki konulara hâkim olması, öğrencinin yaşadığı aile, çevre hakkında bilgi sahibi olması, fiziki şartları kolaylaştırabilecek kapasiteye sahip olması öğretimi kolaylaştırır.” (Ö 14)

“Öğretmenin çocukların seviyesine inerek anlatması, ilgi çekmesi, dikkat toplaması, kullandığı yöntem ve tekniklerle hedeflediği amaçlara ulaşmasını sağlar.” (Ö 16)

“Konuların hedeflediği temel becerilerin kazanılmasındaki en önemli faktördür. Somutlaştırma, örnekleme, soru-cevap, beyin fırtınası, jest-mimikler, canlandırma teknikleri, teorinin pratiğe dönüşümü için öğretmeni zorunlu kılar.” (Ö 34)

“Öğretmenin öğretim programını uygulayan kişi olması nedeniyle ilk sırada yer alır. Ne kadar program başarıyı destekleyen bir şey olsa öğretmen buna sabır gösterip uygulamazsa başarı olmaz.” (Ö 39)

“Hayat bilgisi öğretim programındaki temel becerileri düşündüğümüzde bu becerileri öğrencilere kazandırmada ve uygulamada öğretmenin rolü önemlidir. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi beceriler iyi bir öğretmenin öğrenciye kazandırabileceği becerilerdir.” (Ö 40)

“Temel beceriyi kavratmada uygun yöntemi bilen, sevdiren, öğretirken eğlendiren, motive ettiren güçtür.” (Ö 47)

Katılımcılar ifadelerinde “öğretmenin kullandığı yöntem-teknikler”, “rol model olma”, “kişilik özellikleri” ifadelerini ön plana çıkarmışlardır.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden “Aile” yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Aile her şeyin temelidir. Eğer aile özellikle de anne ilgili ve zeki ise öğrencinin eğitim yaşantısını kolaylaştırır. Öğrencinin potansiyel zekâsı ailenin ilgisiyle olabileceği en üst seviyeye çıkabilir. Dolayısıyla öğrencinin eğitim-öğretim hayatı kolaylaşır.” (Ö 3)

“Temel becerilerin kazanılmasında aile, çocuğun doğumdan sonraki katıldığı ilk grup olması, yaşadıkları ve gördükleriyle becerilerin yerleşmesindeki merkezdir.” (Ö 7)

“Ailedeki ilgi, şefkat, denetimde süreklilik, okulla işbirliği içerisinde olunması, temel becerileri hayatın bir parçası olarak öğrenciyi hissettirmesi açısından önemlidir.” (Ö 13)

“Özellikle toplumumuzdaki aile yapısı, hayat standardı, orta düzeyde ailelerden oluşmaktadır. Kitap okuma, belgesel izleme, eğitici programları takip etme, gazete okuma alışkanlığının olmaması bu ailelerde yetişen öğrencilerin eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce, girişimcilik, Türkçe’yi doğru kullanma becerilerinde yetersiz olmalarına neden olmaktadır.” (Ö 15)

“Eğitim ailede başlar. Aile ne kadar çocuğu desteklerse çocuk hayatında o kadar başarılı olur.” (Ö 35)

“Aile bu temel becerilerin kazanılmasında zorlaştırıcı faktördür. Öğrenciyeye ilginin ve kazanımların tekrarı konusunda yardımcı olunmaz ise zorlaştıran faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.” (Ö 43)

Katılımcılar ifadelerinde “aile ortamı”, “olumlu tutum”, “kişilik özellikleri”, “öğrenci ihtiyaçları” ifadelerini ön plana çıkarmışlardır.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden “**Öğretim Programı**” yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Programdaki kazanımlar, öğrencinin niçin kazanımı gerçekleştirmesi konusunda güncel ve ilgi çekici örneklerle yeterince açıklanmadığı için öğrenci üzerinde etkisi az oluyor.” (Ö 8)

“Hayat bilgisi dersinin temelde eğitimle ilgisi olması gerektiği fakat istenenlerin öğretimle ilgisi olmasından dolayı hedeflenen temel becerilere ulaşmakta güçlük çekilmektedir.” (Ö 14)

“Sadece öğretmen ya da bilgiyi ezberlemeye yönelik programlar temel becerilerin kazanılmasını zorlaştırır.” (Ö 15)

“Yetersiz hazırlanmış, güncel yöntem ve tekniklerden uzak, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmayan öğretim programının temel becerilerin kazanılmasında zorlaştırıcı bir etkisi olacaktır.” (Ö 33)

“Müfredatın öğrencinin her türlü gelişimine destek olmadığını, sadece konu öğretimine yönelik olduğunu düşünüyorum.” (Ö 36)

Katılımcılar ifadelerinde öğretim programında becerilerin yer almasının o becerilerin öğrenciler tarafından kazanılmasına yeterli olmayacağına yönelik düşünceler ön plana çıkmaktadır. İfadelerde öğretim programına yönelik olumsuzluklar da dikkati çekmektedir.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden “**Akranlar**” yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Akranlar derse ilgiliyse, öğrenciyi olumlu yönde etkiler, ilgisizse becerilerin kazanılması zorlaşır. Çünkü öğrenciyi olumsuz yönde etkiler.” (Ö 11)

“Aileden sonra en fazla zaman geçirdiği akranları tarafından kazanılması gereken davranışları olumsuz örnekleriyle gören öğrencinin üzerinde kazanımlar etkisini yitiriyor.” (Ö 15)

“Toplum hayatıyla ilgili beceriler ancak akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilen öğrencilerde kolaylaştırıcı, aksi takdirde zorlaştırıcıdır.” (Ö 19)

“Öğrencilerin kendi öğretmenlerinden sonra örnek aldıkları bireyler akranlarıdır. Akranlarında gördükleri olumlu ve olumsuz özellikler temel becerilerin kazanılmasını kolaylaştırır.” (Ö 24)

“Üzüm üzüme baka baka kararır” sözüyle de anlaşıldığı gibi, öğrencinin akranlarıyla olan ilişkileri onun temel becerilerini etkiler. Bu da olumlu ya da olumsuz da olabilir.” (Ö 39)

Katılımcı ifadelerinde öğrencilerin becerileri kazanmasında akranların olumlu ve olumsuz açıdan çok önemli etkileri olduğu belirtilmiştir.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden **“Fiziksel Koşullar (Okul ve Çevre)”** yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Okul ve çevrenin imkânları geniş olursa, becerilerin kazanılması kolaylaşır. Kütüphane, laboratuvar vb. olması.” (Ö 11)

“Kazanılan becerilerin uygulandığı yer olan çevre olumsuzluklarla doluysa, çocukta becerilerin kazanılması ve yerleşmesi zordur. Çevrenin izin verdiği ölçütlerde beceriler kazanılır.” (Ö 16)

“Yaşanılan şehir, mahalle, sokak, köy, okulun imkânları da hayat bilgisi öğretim programındaki temel becerilerin kazanılmasında olumlu şartlara göre kolaylaştırıcı etkiye sahiptir.” (Ö 26)

“Fiziksel koşullar ve çevre, temel becerilerin kazanılmasını kolaylaştırabilir. Gecekondu mahallesinde, sürekli göçlerin yaşandığı arka mahallelerde oturan çocuklarla şehrin merkezi yerinde oturan çocuklar arasında önemli farklılıklar görülmektedir.” (Ö 35)

Katılımcı ifadelerinde öğrencilerin becerileri kazanmasında okul ve çevrenin becerilerin kazanılması açısından çok önemli etkileri olduğu belirtilmiştir.

Becerilerin kazanılmasına etki eden faktörlerden **“Toplumsal Nedenler”** yönünde görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerin belirttiği örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Öğrencinin göstermesi gereken beceriler toplum tarafından desteklenmiyorsa, veya toplumda bu davranışlarla ilgili olumsuz örnekler varsa, bu durum öğrencinin ilgisizliğine neden oluyor.” (Ö 2)

“Toplumda örf, adet, gelenek, görenekler, ulusal ve dini bayramlar, yas günleri, sevinç günleri, düğünler; kısacası kültürel öğeler hayat bilgisi dersi ile ilgili temel becerilerin kazanılmasında oldukça etkilidir.” (Ö 26)

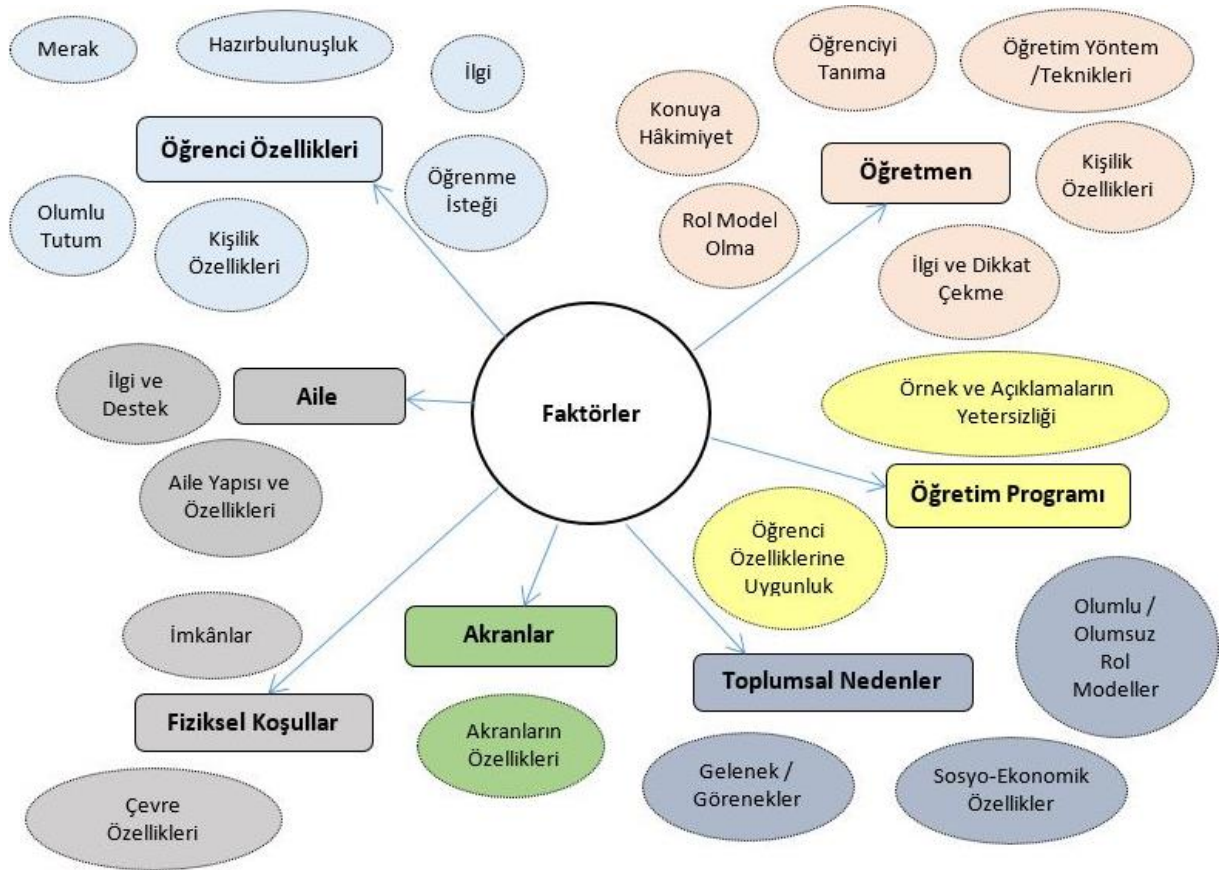
“Özellikle toplumda insanlar genel olarak gördükleri, model aldıkları, olay ve insanları kendi hayatlarında kullanırlar. Eleştiriye açık olmayan düşünmeyen, gördükleriyle yetinen toplum, insanların gelişimini olumsuz etkilemektedir.” (Ö 35)

“Öğrencinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevre öğrencinin temel becerileri kazanmasında önemli bir noktadır. Etkilenme ve etkileşime girme önemlidir.” (Ö 37)

“Toplumsal huzur, refah düzeyi, gelişmişlik, çocuğu olumlu ya da olumsuz etkiler. Beceriyi kazanmayı belirler.” (Ö 46)

Becerilerin kazanılmasında en az etkiye sahip olduğu düşünülen toplumsal nedenler olarak ifade edilmiştir.

Nitel ölçekten elde edilen veriler ışığında oluşan “öğrencilerin hayat bilgisi dersi temel becerilerini kazanmalarında etkili olan faktörler” şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Temel Becerilerini Kazanmalarında Etkili Olan Faktörler

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar ve Tartışma

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda “uygun öğrenme ve öğretme ortamında bireyin hazırbulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla sürekli yapabilir hale gelmesi” (MEB, 2009) olarak tanımlanan beceriler etkili bir öğrenmenin en önemli unsurlarındandır. Çünkü çocukların bilgiyi bilmesi ama bunu sözlü ya da yazılı olarak ifade edememesi, kaynakların ne olduğunu bilmesi ama bunları bilinçli kullanamaması, zamana ilişkin kavramları bilmesi ama zamanı iyi yönetememesi, yakın çevresini bilmesi ama korumaması gibi durumlar, bilginin yanında becerinin de kazandırılmamış olmasından kaynaklanmaktadır (Karabağ ve İnal, 2013, 251). Buradan hareketle eğitim sürecinde bireylerin temel becerileri kazanmış olmalarının önemi büyüktür.

Gözlem yapan, çevresindeki olaylardan haberdar olan, soru soran ve araştıran bireylerin yetiştirilmesinde Hayat Bilgisi dersi önemli rol oynamaktadır (Akınoğlu, 2003). Bu araştırmada; Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında kazandırılması hedeflenen temel becerileri programın kazandırma durumu hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınıp, elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcı görüşleri betimsel veriler dikkate alınarak incelendiğinde katılımcıların öğrencilerin hayat bilgisi programı becerilerinin kazanılmasına ilişkin görüşleri birbirine yakın bir dağılım olduğu görülmektedir. “İletişim”, “Güvenlik ve korunmayı sağlama” ve “Temalarla ilgili temel kavramları tanıma” becerilerinin iyi seviyede, diğer becerilerin ise orta seviyede kazandırıldığı ifade edilmiştir. Katılımcılar aritmetik ortalamalar bazında en fazla “iletişim” becerisinin kazanıldığını düşünmektedirler. Hayat Bilgisi Öğretim Programı öğrencilerin sağlıklı kişilik yapısına sahip bireyler olarak yetişmelerinin yanı sıra, onların çevrelerindeki kişilerle sağlıklı iletişim kurabilmelerini ve duygu ve düşüncelerini çekinmeden ifade edebilmelerini amaçlaması (Karabağ ve İnal, 2013, 279) bu

becerinin kazandırılmasının önemini arttırmaktadır. Öğrencilerin iletişim becerileri açısından okulun sosyal bir ortam olarak önemli bir yer, bulunmaktadır. Birçok öğrenci ve öğretmenle bir arada olmaları ve aile dışında bir sosyal ortamda söz sahibi olmaları öğrencileri, duygularını fark etmeye ve onları ifade etmeye sevk etmektedir. İlköğretim, çocukların aileden çıkıp dış dünyaya açıldığı, toplumsal çevreye iyice karıştığı dönem (Yörükoğlu, 1996) olduğundan iletişim becerilerinin gelişimi açısından son derece önemlidir.

Elde edilen verilere göre öğrencilerin en az kazanmış oldukları becerinin “yaratıcı düşünme” olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı düşünme becerisi öğretimi ile öğrencilerin yeni fikirler oluşturmalarına ve bunları özgün bir şekilde ifade etmelerine olanak sağlanmaktadır (Karabağ ve İnal, 2013, 272). Semerci ve Yanpar Yelken (2010, 52)’in sınıf öğretmenlerinin ortak temel becerilere ilişkin görüşlerini araştırmak amacıyla yaptıkları araştırmada, öğretmenler en fazla eleştirel düşünme (%22.9), en az ise “Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Swartz ve Parks (1994, 346) etkinlik ve becerilerin öğrencilerin buldukları yaşın özelliğine uygun şekle getirilerek eleştirel düşünme becerisinin ilköğretimin birinci kademesinde, öğretilbileceğini belirtmektedirler. Bu araştırmada ön plana çıkan “iletişim” becerisi üçüncü sırada (%14.6), “yaratıcı düşünme” becerisi ise (%25.1) ikinci sırada yer almaktadır. Buradan hareketle iki araştırmadaki katılımcıların becerilerin kazanılması ile ilgili birbirinden farklı düşündükleri görülmektedir. Bu durumun sebebinin uygulama zamanı ve katılımcı özellikleri gibi değişkenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir başka araştırmada (Narin, 2007) Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan becerilerin yaratıcı düşünme becerisi kazandırmada yeterli olduğu görüşüne katılan öğretmenlerin oranı %45.2 iken, becerilerin yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada yeterli olmadığını düşünen öğretmenlerin oranı ise %10.4 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu araştırma bulgularının, bu araştırma bulgularıyla benzerlik göstermesi güvenilirliği arttıran bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Katılımcı görüşleri her bir beceri için ayrı ayrı incelendiğinde, katılımcıların öğrencilerin “iletişim” ve “temalarla ilgili temel kavramları anıma” becerilerinin “iyi”, diğer 12 becerinin ise “orta” seviyede kazandıklarını düşündükleri görülmektedir. Bu konuda yapılan benzer çalışmalar da araştırmanın bulgularını destekler özellikler taşımaktadır. Karaca ve Ocak (2011); Hayat Bilgisi ders kitaplarının becerilere uygunluk düzeyini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla yapmış olduğu çalışmalarında programın genel ve özel becerileri kazandırdığını belirtmişlerdir. Narin (2007)’in; yaptığı çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğu programın becerileri kazandırma açısından yeterli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca Aslan (2007); çalışmasında ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel becerileri kazanma düzeyleri ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurmuş ve öğretmenlerin temel becerilerin öğrenciler tarafından yeterli düzeyde kazanıldığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Bu araştırma verileriyle elde edilen bulgular ise öğrencilerin genel olarak orta seviyede kazandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Burada ortaya çıkan bu tablo öğretim programının yapısal sorunları ve/veya uygulamadaki aksaklıklardan da kaynaklanıyor olabilir. Bu durumun sebebinin araştırılması ile ilgili ileri araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi programının kazandırmayı hedeflediği temel becerileri kazandırma durumuna yönelik görüşleri; cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki kıdem ve okuttıkları sınıf düzeyi değişkenlerine göre değerlendirildiğinde bu değişkenlere göre bir farklılık göstermediği görülmektedir. Yapılan t testi, Kruskal-Wallis ve One-Way Anova testleri sonuçlarına göre ise katılımcıların hayat bilgisi programının becerilerinin kazanılmasına ilişkin görüşleri katılımcıların cinsiyetlerine, öğrenim durumuna, mesleki kıdemine ve girdikleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Uğur (2006) tarafından sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersine ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmada programın geneline ilişkin olarak hizmet yılına ve cinsiyet değişkenine göre öğretmen görüşlerin farklılaşmadığını saptamıştır. Bir başka araştırmada da öğretmen görüşlerinin cinsiyetleri, kıdemleri ve sınıf mevcutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Özden, 2006). Hayat bilgisi dersi öğretim programının etkililiğinin değerlendirildiği Gömleksiz ve Bulut (2007) tarafından yapılan araştırmada, öğretim programının geneline ilişkin

öğretmen görüşlerinin cinsiyet, kıdem ve sınıf mevcudu değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Çakır (2007)'ın yaptığı araştırmada da hayat bilgisi dersi öğretim programı kazanılmasının gerçekleşme düzeylerinin katılımcıların cinsiyet, kıdem, mezun olunan okul ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Karaca ve Ocak (2011, 122) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ilköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, okuttukları sınıf, programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılım, katıldıkları seminerlerin süresi gibi değişkenler açısından ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir. Aynı araştırmanın sonuçları belirtilen değişkenler açısından ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da doğrudan bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir. Alak ve Nalçacı (2012, 44) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine, meslekteki kıdemlerine, mezun oldukları okul türüne ve okuttukları sınıflardaki öğrenci sayısına göre Hayat Bilgisi dersi öğretim programı öğelerine (kazanımlar, temalar, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme) ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Bütün bu sonuçlar mevcut araştırma bulgularını destekler nitelikte olup sonuçların güvenilirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ile elde edilen bulgular, öğrencilerin temel kazanımların kazanmasındaki en önemli etmenin öğrencinin kendi özellikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Önem sırasına göre değerlendirildiğinde "Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı" dördüncü sırada yer almaktadır. Bu durum katılımcı öğretmenlerin becerilerin kazanılmasında öğretim programından ziyade öğrenci, öğretmen ve ailenin en önemli üç unsur olduğu şeklinde bir tablo ortaya çıkmıştır. Yanpar Yelken ve Semerci (2009) ile Semerci ve Yanpar Yelken (2010, 52) tarafından yapılan araştırmalarda, Elazığ ilinde görev yapan öğretmenlerin temel becerilere ilişkin genel görüşleri nitel olarak incelenmiş ve temel becerilerin kazandırılmasında çevre, veli, okul ve öğretmen işbirliği yapması gerektiğine ilişkin bir sonuca ulaşılmıştır. Bu nedenle bu iki çalışmanın bulguları birbiriyile örtüşmektedir. Bu bulgular araştırma sonuçlarının güvenilir olduğunu göstermektedir. Bir başka araştırma katılımcılarından biri, sosyal bilgiler dersinde beceri kazanımı ile ilgili karşılaşılan problemlerin "Beceri kazandırma eski alışkanlıkların, aile ortamının, özgüven eksikliğinin ve çevreden kaynaklandığını" belirtmiştir (Mutluer, 2013, 361). Buna göre söz konusu araştırmanın verileri ile de bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Bu araştırma sonuçları çerçevesinde elde edilen bulgular sonucunda, öğretmenlerin Hayat Bilgisi programının temel becerileri kazandırma bakımından genelde yeterli ancak eksik buldukları söylenebilir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında araştırmacı, planlamacı ve uygulayıcılara aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında kazandırılması amaçlanan temel becerilerin kazanılma/kazanılamama sebepleri için ayrı ayrı araştırmalar yapılabilir.
2. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında kazandırılması amaçlanan temel beceriler için ilköğretim birinci basamak öğrencileri ile sınıf düzeyinde(1., 2. ve 3. sınıf)ayrı ayrı nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.
3. Bu araştırma, sadece öğretmen görüşlerini incelemiştir. Ancak eğitimin diğer önemli unsurları olan öğrenci ve ailelerinin görüşlerinin değerlendirmeye alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
4. Bu araştırma Hayat Bilgisi dersi için yürütülmüştür. Farklı derslerin temel becerileri kazandırma düzeyleri boyutunda da değerlendirme amaçlı çalışmalar yapılabilir.
5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı temel becerileri kazandırmada öğretmen görüşlerine göre orta düzeyde yeterli ise bunun çok iyi düzeyde yeterli olmamasının nedenleri, programın çeşitli değişkenleri açısından araştırılarak incelenebilir.

Kaynakça

- Akinoğlu, O. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi: Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alak, G. ve Nalçacı, A. (2012). Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 36-51. <http://www.befjournal.com.tr/index.php/dergi/article/download/491/436> adresinden erişildi.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Doğrulamalı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*, 5(1), 14-22.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2. bs.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational Research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. International Pearson Merrill Prentice Hall.
- Çakır, G. (2007). *Yeni hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilirlik düzeyinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilgi*, 37, 155-174. www.yesevi.edu.tr/files/article/25.pdf adresinden erişildi.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gömlüksiz, M. N. ve Bulut, İ. (2007). Yeni hayat bilgisi dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 67-88.
- Kara, K. (2008). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde sorgulama merkezli etkinliklerle yapılan proje çalışmalarındaki öğrenci performansının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karabağ, G. ve İnal, S. (2013). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. S.Öğülmüş (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karaca, N. H. ve Ocak, G. (2011). Hayat bilgisi ders kitaplarının becerilere uygunluk düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 108-125. <http://www.keg.aku.edu.tr/index.php/anasayfa/article/viewFile/56/49> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2009). *İlköğretim hayat bilgisi (1, 2 ve 3. sınıf) öğretim programı ve kılavuzu*, <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ilkokul/2010-2011/HayatBilgisi-3.S%C4%B1n%C4%B1f.pdf> adresinden erişildi.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal bilgiler programlarında yer alan beceriler hakkında sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (İzmir Menemen Örneği). *Turkish Studies*, 8/7(Summer), 355-362. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/613950249_22Mutluer_Celal-355-362.pdf adresinden erişildi.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Ocak, G. ve Beydoğan, H. Ö. (2005). İlköğretim okulları 3. sınıf hayat bilgisi ders içeriğinin amaçlarla tutarlılık ve öğrenci seviyesine uygunluk açısından yeterlilik düzeyi (Standart Belirleme-Erzurum İl Örneği). *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, (1), 109-132. http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt6Sayi1/JKEF_6_1_2005_109_132.pdf adresinden erişildi.
- Özden, Y. (2006). *2004 Hayat bilgisi pilot programının, 1998 hayat bilgisi programıyla karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Özkan, H. (2009). *2005 Hayat bilgisi 3. sınıf programı içeriği hakkındaki öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Balıkesir İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Semerci, N. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim programlarındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 47-54. [http://web.firat.edu.tr/daum/docs/82/04%20Temel%20beceriler%20N.%20Semerci%20%20\(Tablo%206%20ve%20sayfa%20nolar%C4%B1\)-8%20syf%2047-54.doc](http://web.firat.edu.tr/daum/docs/82/04%20Temel%20beceriler%20N.%20Semerci%20%20(Tablo%206%20ve%20sayfa%20nolar%C4%B1)-8%20syf%2047-54.doc) adresinden erişildi.
- Swartz, R. ve Parks, J. S. (1994). *Infusing the teaching of critical and creative thinking into content instruction*. USA. The Critical Thinking Co.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak İli Örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Uygun, S., Genç, S. Z., Ülger, A. ve Damğa, S. (13-15 Eylül, 2006). İlköğretim hayat bilgisi dersi yeni öğretim programının yapılandırıcılık yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *XV. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri Kitabı*. Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla.
- Yanpar Yelken, T. ve Semerci, N. (1-3 Ekim, 2009). Yeni ilköğretim programlarında yer alan temel becerilere ilişkin öğretmen algıları. *18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yörükoğlu, A. (1996). *Çocuk ruh sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları.

Ek 1. Hayat Bilgisi Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Anketi

Sayın Öğretmenim;

Bu araştırmanın amacı, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan ve kazandırılması hedeflenen temel becerilerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Ölçekte, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan ve kazandırılması hedeflenen 14 temel becerinin öğrenciler tarafından kazanılma durumunu değerlendirmeniz istenmektedir. Ölçek üzerindeki işaretlemelerinizi (X) şeklinde belirtebilirsiniz. Elde edilecek bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgilerinize yer verilmeyecektir. Bunun için her bir özelliğe ilişkin görüşünüzü açıkça belirtmeniz araştırma için önemlidir.

1.BÖLÜM

Kişisel Bilgileriniz

Cinsiyetiniz	☐ Kadın	☐ Erkek		
Öğrenim Durumunuz	☐ Ön Lisans	☐ Lisans	☐ Lisansüstü	
Meslekteki Kıdeminiz	☐ 1-4	☐ 5-9	☐ 10-14	☐ 15 ve üzeri
Okutulan Sınıf Düzeyi	☐ 1. Sınıf	☐ 2. Sınıf	☐ 3. Sınıf	☐ 4. Sınıf

2.BÖLÜM

Sıra No	Temel Beceriler	Çok Yüksek	Yüksek	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
1	Eleştirel düşünme	()	()	()	()	()
2	Yaratıcı düşünme	()	()	()	()	()
3	Araştırma	()	()	()	()	()
4	İletişim	()	()	()	()	()
5	Problem çözme	()	()	()	()	()
6	Bilgi teknolojilerini kullanma	()	()	()	()	()
7	Girişimcilik	()	()	()	()	()
8	Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma	()	()	()	()	()
9	Karar verme	()	()	()	()	()
10	Kaynakları etkili kullanma	()	()	()	()	()
11	Güvenlik ve korunmayı sağlama	()	()	()	()	()
12	Öz yönetim	()	()	()	()	()
13	Bilimin temel kavramlarını tanıma	()	()	()	()	()
14	Temalarla ilgili temel kavramları tanıma	()	()	()	()	()

Ölçek Tamamlanmıştır.

Ek 2. Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Temel Becerilerin Kazanılmasını Etkileyen Faktörler

Kişisel Bilgilerinizi aşağıdaki kutucuklara (X) şeklinde işaretleyebilirsiniz.

Cinsiyetiniz Kadın Erkek
 Öğrenim Durumunuz Ön Lisans Lisans Lisansüstü
 Meslekteki Kıdeminiz 1-4 5-9 10-14 15 ve üzeri
 Okutulan Sınıf Düzeyi 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf

Yönerge: Faktörleri, sıra sütununda verilen yere en önemliden en az önemliye doğru 1,2,3,4,5,6,7,8 şeklinde yazarak numaralandırınız. Numaralandırmaları "sıra" sütunu içerisine yazınız. Önemli olduğunu düşündüğünüz maddelerin karşısına açıklamalarını lütfen mümkün olduğunca ayrıntılı yazınız.

Sıra	Faktörler	Açıklamalar
()	Öğrencinin Kendisi
()	Akranlar
()	Öğretmen
()	Aile
()	Öğretim Programı
()	Toplumsal Nedenler
()	Fiziksel Koşullar (Okul ve çevre)
()	Diğer (belirtiniz)